

і усвідомлюється особистістю, відіграє значну роль у розвитку її свідомості, ставленні до навколишнього світу, сприяє процесу становлення національної самосвідомості особистості. Це пов'язано з тим, що найвищим призначенням творів народної музично-пісенної спадщини є вираження того чи іншого ідеалу, закладеного в ній автором (народом). Саме тому ми маємо змогу говорити не тільки про емоційний вплив фольклору на свідомість і серця вихованців, а й про ідейний – вищий вплив музики, в їхній єдності і взаємозв'язку.

Отже, вивчення української народної музичної творчості, яка має вагомий виховний потенціал навчання, поєднання досвіду народу з педагогічною наукою, спонукає і зобов'язує до ефективних методів виховання студентської молоді.

Список використаних джерел

1. Гордійчук М. М. М. Д. Леонтович-педагог / М.М. Гордійчук // В кн. : Практичний курс навчання у середніх школах України. – К.: Муз. Укр. – 1969. – С. 5-7.
2. Колесса Ф.М. Музикознавчі праці / Ф.М. Колесса. – К. : Наукова думка, 3 ч. – 1990. – 592 с.
3. Колесса Ф. М. Шкільний пісенник / Ф.М. Колесса. – Львів : Укр. пед. т-во, 1925. – 208 с.
4. Колесса Ф.М. Шкільний співанник. – К. : Муз. Україна, 1993. – Колесса Ф. М 217 с.
5. Нудьга Г. А. Українська пісня в світі. Дослідження / Г.А.Нудьга. – К. : Муз. Україна, 1989. – 535 с.
6. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу / І.Огієнко– К.: Вид-во книгарні Е. Череповського, 1918. – 272 с.
7. Потебня О.О. Естетика і поетика слова / О.О.Потебня. – К. : Мистецтво, 1985, – 302 с.
8. Франко І.Я. Студії над українськими народними піснями / І.Я.Франко– Т. І. – Ч. 1, 2. – Львів. 1913. – 532 с.
9. Франко І. Я. Що таке поезія / Франко І. Я. – Львів, 1902. – 328 с.
10. Чайковський П. И. О народном и национальном элементе в музыке. – М. : Музгиз, 1952. – 107 с.
11. Шевченко Т. Г. Твори / Т.Г. Шевченко– К. : Дніпро, 1978. – У 5 т. – Т. 4. – 241 с.

Summary. In the article actuality of education of future music masters is examined on the basis of Ukrainian folk musical work.

Key words: Ukrainian folk song, folklore, Ukrainian culture, national consciousness, Ukrainian.

УДК 78.071.1(477)(092)

Яропуд З. П., Печенюк М. А.

ШИРОКИЙ СПЕКТР ДІЯЛЬНОСТІ ЛЕСІ ДИЧКО

У статті розкривається широкий різноплановий спектр діяльності сучасного композитора Лесі Дичко, її творчі зв'язки з кафедрами музикознавчих дисциплін та творчими колективами Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, що виявляється в організації конференцій, методичних семінарів, проведенні конкурсів і фестивалів хорових колективів.

Ключові слова: композитор, творча діяльність, українське вокально-хорове мистецтво, мистецтвознавство, музична педагогіка, хорові колективи, фестивалі хорового мистецтва, конкурси.

Явище музичного мистецтва, як і кожне суспільне явище, життєздатне лише тоді, коли воно подібно до дерева корінням заглиблюється в минуле, а гіллям і листям тягнеться до майбутнього. Таким глибинним пластом української й світової музичної культури є творчість Лесі Дичко.

Постать Л. Дичко – самобутньої, унікальної композиторки-новаторки, творчість якої давно увійшла до української та світової музичної культури і вважається класикою – є знаковою

для українського хорового мистецтва. Працюючи в різних жанрах – камерному, симфонічному, оперному, – композитор досягла найбільших успіхів у ділянці хорової музики, до якої вона ставиться з особливим пієтетом, створила новий напрям її розвитку. Творчість Лесі Василівни – це її особистий звуковий простір, що наповнюється духовним світлом, своєрідною чутливістю до найтонших душевних порухів. Останній старець Оптиної пустелі Нектарій писав, що займатись мистецтвом (музикою – Я.З.) можна, як усякою справою, як теслювати чи корів пасти, але все це треба робити, мов перед Оком Господнім. Від кожного твору композиторки струменить чарівне світло, це, власне, відчуття відповідальності і вимогливості до того «що» відчуває композитор і «як» реалізує це у своїй творчості. Феномен творчості Лесі Василівни Дичко ще до кінця не розгаданий (біля 40 наукових статей про її творчість) і потребує нових музикознавчих досліджень.

Леся Василівна сповідує і гостро переймається ідеями національного і духовного, зокрема хорового, відродження України, вона «...що називається, громадська людина, з відкритим до світу обличчям» [1, с. 26] постійно піклується про хорові колективи, їх функціонування, про сподвижників жанру, допомагає їм музичним репертуаром, фаховими порадами і просто добрим словом. Не обійшла своєю увагою Леся Василівна і наше місто, зокрема Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Так, з 1997 року вона підтримує тісні зв'язки з кафедрами музикознавчих дисциплін нашого університету, читає лекції для магістрантів і студентів з проблем сучасного хорового мистецтва, бере участь у проведенні багатьох науково-методичних конференцій, круглих столів, семінарів і майстер-класів з хорового диригування. Надає допомогу у підвищенні кваліфікації викладачам мистецьких кафедр, стимулює проведення фестивалів і конкурсів, залучає університетські хорові колективи («Ясинець», «Мелос») до участі у міжнародних і всеукраїнських конкурсах і фестивалях. Показовим є той факт, що у свій буклет «Музичний світ Лесі Дичко» Леся Василівна помістила свою фотографію з нашим університетським студентським камерним хором «Ясинець» (художній керівник Марія Кузів). Такий педагогічний прийом – закидання камінчиків наперед, – застосований Лесею Василівною, служить стимулом у справі хорового виховання студентів нашого університету вже багато років поспіль.

За вагомих внесок у підготовку мистецьких кадрів і з нагоди 70-річчя від дня народження за поданням кафедри методики музичного виховання, вокалу і хорового диригування (протокол № 3 від 17.10.2009 р.) вчена рада університету підтримала кандидатуру народної артистки України, секретаря Національної спілки композиторів України, лауреата Державної премії імені Тараса Шевченка, професора Дичко Лесі Василівни і нагородила відзнакою «За вагомий внесок у розвиток освіти і науки в університеті».

Досить вагомим та актуальним є дослідження творчості Лесі Василівни в галузі музичної педагогіки. Адже вокально-хорова музика композитора виконується не тільки професійними колективами, вона успішно використовується в навчальному процесі як у закладах мистецького, так і педагогічного спрямування. На відміну від студентів мистецьких закладів, студенти музично-педагогічних факультетів, окрім виконавських навичок, отримують науково-методичні знання, розвивають вокально-слухові, набувають оцінювально-аналізувальних навичок.

Так, педагоги-музиканти у роботі зі студентськими хоровими колективами, солістами-вокалістами (здебільшого старших курсів, які мають виконавський досвід перед аудиторією) успішно вивчають твори Лесі Дичко, а також презентують її творчість на мистецьких змаганнях різного рівня. Твори Лесі Василівни вимагають драматургії виконання, мінітеатралізованого виконання, перевтілення. А це під силу більш підготовленим студентам. Прикладом може бути I частина з «Пейзажів» – однієї з трьох мініатюр для сопрано у супроводі фортепіано (слова М. Вінграновського). На перший погляд мініатюра не складна. Однак від студента-вокаліста вона вимагає не тільки витонченого слуху, а й уміння передати зміст і задум твору. Для цього, звісно, студент має володіти високим рівнем розвитку практичних вокально-технічних та

художньо-виконавських умінь та навичок. Розвинений слух, розуміння того, про що йдеться в творі, дозволяє студентів легко долати вокальні труднощі без великої затрати психічних та фізичних сил, дає змогу більше уваги зосереджувати на художньому виконанні, передачі змісту твору.

На сьогодні відчувається дефіцит нотної літератури, а також друкованої продукції Лесі Дичко, які мають стати доступними для виконавців. У бібліотеці мистецької літератури університету маємо вокальні і хорові твори Лесі Василівни з дарчими підписами автора, яку ми використовуємо у навчально-виховній роботі зі студентами на заняттях вокального, хорового класів, диригування. Серед них твори духовної музики «Тобі співаємо. Тебе благословимо», «Урочиста літургія», кантата №10 «У Києві зорі», дві дитячі кантати «Сонячне коло», «Здрастуй, день на всій землі», інструментальні твори та аудіозаписи.

Університетський хор «Ясинець» у 2003 році отримав диплом за краще виконання твору Л. Дичко «Отче наш» на IV Міжнародному хоровому фестивалі камерних хорових колективів (Ялта-Вікторія – 2003).

Великою подією для нашого міста став I Всеукраїнський фестиваль дитячих і юнацьких хорових колективів «Товтри-2007», який відбувся у рамках третьої наукової конференції «Творча спадщина М. Леонтовича в українській та світовій культурі і освіті» (до 130-річчя від дня народження М. Леонтовича), дві попередні відбулися відповідно у 1997 і 2002 роках. Тоді ж уперше в нашому місті через понад 80 років мовчання у церкві св. Йосафата студентський камерний хор «Ясинець» (худ. керівник Марія Кузів) виконав літургію М. Леонтовича. Прибули на фестиваль 19 хорових колективів з різних регіонів України. Фестиваль репрезентував різножанрове виконавство, що радувало і вселяло надію на проведення якісно нового мистецького дійства – хорового конкурсу у нашому місті. Ми виходили з того, що хоровий конкурс у нашому місті стане явищем українського хорового співу й представлятиме культуру рідного краю, українського народу, віддзеркалюватиме його найкращі риси – талановитість, ясне й життєствердживальне світосприймання, національну свідомість і гідність. Адже 600 років Кам'янець – адміністративний і культурний центр Поділля. Його історія тісно пов'язана з життям і діяльністю багатьох діячів науки і культури України: з письменниками-полемістами Ісайєю Кам'яничанином, Герасимом і Мелетієм Смотрицькими, письменниками А. Свидницьким, С. Руданським, етнографами К. Шейковським та К. Широцьким, філософом С. Гогоцьким, істориком Ю. Сіцінським, художниками В. Розвадовським, М. Жудіним, В. Гагенмейстром, мовознавцем та духовним діячем, засновником Кам'янець-Подільського державного українського університету І. Огієнком. Серед музикантів, чия спадщина примножила і збагатила музичну культуру і традиції міста, назвемо, насамперед, композиторів-педагогів А. Коципінського, В. Зарембу, композитора і піаніста М. Завадського, відомого скрипаля, педагога, диригента і композитора Т. Ганицького, що заснував дитячу музичну школу, якій у 2003 році виповнилось 100 років, хорових диригентів, композиторів Ю. Богданова, І. Лепехіна, М. Леонтовича і десятки інших відомих і невідомих митців і просвітителів.

Сьогодні у Кам'янці-Подільському успішно функціонують, підтримуючи хорові традиції міста, 7 хорових колективів. З них 3 дитячі хори (зразковий дитячий хор «Любава» Кам'янець-Подільської міської музичної школи імені Тадея Ганицького, художній керівник і диригент Л. Мартинюк, народна дитяча хорова капела «Журавлик» Кам'янець-Подільської хорової школи, художній керівник і диригент І. Нетеча, зразковий дитячий хор «Дивоцвіт» Кам'янець-Подільської дитячої школи мистецтв №1, художній керівник і диригент О. Гора), 3 хорові колективи вищів II-IV рівнів акредитації (академічна хорова капела «Гомін» Кам'янець-Подільського училища культури, художній керівник і диригент О. Боднар, студентський хор «Мелос» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, художній керівник і диригент Л. Мартинюк, камерний студентський хор «Ясинець» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, художній керівник і диригент М. Кузів та народний хор МБК «Смотрич», художній керівник і диригент М. Мельник). З легкої руки і благословення

Лесі Василівни, до якої ми звернулися з офіційним листом як до секретаря Національної спілки композиторів України, з ініціативи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, виконавчого комітету Кам'янець-Подільської міської ради у нашому місті відбувся I Всеукраїнський конкурс дитячих і юнацьких хорових колективів «Товтри-2009» (29.10 – 1.11.2009 року). Подали заявки на участь у конкурсі 15 колективів майже зі всіх регіонів України, але журі на чолі з народною артисткою України, лауреатом державної премії імені Т. Шевченка, секретарем Національної спілки композиторів України, професором Лесею Дичко відібрало тільки 9 колективів. Серед них дитячий хор «Шкільний корабель» ДМШ № 24 міста Києва (художній керівник Галина Войцехівська), зразковий хор старших класів ДМШ №1 міста Івано-Франківська (художній керівник Степан Жовнірович), дитячий хор «Ластівка» Будинку дитячої та юнацької творчості Голосіївського району міста Києва (художній керівник Оксана Урсатій), народна дитячо-юнацька хорова капела «Журавлик» Кам'янець-Подільської дитячої хорової школи та міського Будинку культури (художній керівник Іван Нетеча), зразковий дитячий хор «Подільські солов'ї» ДМШ № 1 міста Хмельницького (художній керівник Наталія Бухта), народна хорова капела Чортківського педагогічного училища імені О. Барвінського (художній керівник Іван Кікіс), хор «Молодість» Хмельницького музичного училища імені В. Заремби (художній керівник Наталія Бородавко), студентський хор «Мелос» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (художній керівник Любов Мартинюк), камерний студентський хор «Ясинець» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (художній керівник Марія Кузів).

У вітальному слові Леся Дичко відзначила, що Кам'янецьчина, відроджуючи та проводячи хорові академії, наближає до джерел української та європейської культури все більше коло поціновувачів хорової музики. Започаткований тут у 2007 році фестиваль дитячих і юнацьких хорових колективів сьогодні переріс у Всеукраїнський хоровий конкурс «Товтри-2009»... Висловила свої сподівання, що у недалекому майбутньому цей конкурс переросте у якісно новий – міжнародний конкурс. Хоровий конкурс – це справді неповторна школа майстерності, лабораторія для хормейстерів, співаків і музичних педагогів [2, с. 5].

Про I Всеукраїнський конкурс дитячих і юнацьких хорових колективів «Товтри-2009» написані статті у періодичній пресі міста та області, на мистецьких каналах телебачення «Поділля-Центр» і УТ-1 транслювався запис конкурсних виступів.

Ця подія згуртувала провідні мистецькі сили України: видатних хорових диригентів, музичних педагогів і культурно-громадських діячів, творчу молодь, – які усі разом творять яскраву сторінку в історії розвитку національної музичної культури. Постійний творчий неспокій істинних подвижників хорового мистецтва дає надію на прекрасне майбутнє.

Список використаних джерел:

1. Грица С. Життя, присвячене музиці / Софія Грица // Українська культура. – 1999. – № 11-12. – С. 26.
2. Дичко Л. Вітальне слово / Леся Дичко // Буклет I Всеукраїнський конкурс дитячих і юнацьких хорових колективів «Товтри-2009» – Кам'янець-Подільський. – 2009. – 28 с.
3. Яропуд З. Багатоголосся кам'янецьких Товтр / Зиновій Яропуд // Подолянин, 30 квітня, №18.
4. Програма I Всеукраїнського конкурсу дитячих і юнацьких хорових колективів «Товтри-2009».

The wide spectrum of creative and public activity of modern composer Lesia Dychko opens up in the article, her creative connections with the departments of disciplines of musicologist and creative collectives of the Kam'ianets'-Podil's'kyi national university of the name of Ivan Ohienka, which appears in organization of conferences, methodical seminars, holding competition and festivals of choral collectives.

Key words: *composer, creative activity, Ukrainian vocally-choral art, study of art, musical pedagogics, choral collectives, festivals of choral art, competitions.*